

Tháng Tư ở Sài Gòn

Một tùy bút thật cảm động đặc biệt với những ai cùng thời với tác giả Trần Như Xuyên, ông đã dùng lời hát lãng mạn của bài "Love is a many splendored thing" để viết về tháng tư hoa hồng ở xứ người thay vào hoa phượng đỏ của xứ mình. Phim này được chiếu ở rạp Đại Nam thời chúng ta mới vào Trung Học (1957) trên đường Trần Hưng Đạo là rạp có máy lạnh thuộc hạng số một tại Sài Gòn vì lúc đó chưa có rạp Rex (1962). Tôi còn nhớ tờ chương trình in offset trên giấy láng trong đó bài hát "Tình yêu là vật đẹp muôn màu" cả lời Anh lẫn Việt. Đặc biệt cảnh William Holden và Jennifer Jones hôn nhau trên ngọn đồi vĩnh biệt "la collin de l'adieu" lời việt rất chữ tình "nhờ hồi trên cánh đồng gió cao vờn nàng cùng tôi hôn nhau trong giây ban mai lúc dương thế vương sầu., rồi bàn tay trao nhau hẹn cùng ngàn tiếng tơ lòng"..

Xin thân chuyển tùy bút này với cả một dĩ vãng đã nhạt nhoà.

Tháng Tư là đầu mùa Hè, thực ra Saigon quanh năm là mùa Hè, thản hoặc may mắn cuối năm nào được hưởng chút cái hơi lạnh của mùa Đông, khi không khí lạnh vượt qua được đèo Hải Vân xuống phía Nam là Saigon dịu dịu như Đà Lạt, người Saigon mừng lắm.

Tôi xuống xe ở đường Tự Do, lững thững qua Passage Eden, tháng Tư Saigon cây cối xanh màu, có tiếng ve kêu và đầu đó lác đác những cánh phượng nở sớm báo hiệu Hè đã đến, "Trời hồng hồng, sáng trong trong, ngàn phượng rung nắng ngoài song". Hè, mùa chia tay của học sinh, con gái nắm nốt với những trang lưu bút, còn đám con trai? Ráng mà thi đậu nghe, còn không, có quân trường đợi sẵn đó, tôi không còn quan tâm đến sự chia tay thuở học trò này nữa vì tôi rời mái trường mấy năm nay rồi, giờ đã là một người lính dày dạn gió sương, tuổi học trò đi qua mà lòng không muốn như vậy.

Qua Passage Eden, tôi thấy Ngọc đứng chờ tôi ở trước Rex, nàng hôm nay đẹp rực rỡ, người con gái nào đang có tình yêu đều đẹp, chúng tôi nắm tay nhau, biểu lộ tình yêu thời đó chỉ là như vậy, rất lễ giáo, không có cái hôn, không ôm choàng lấy nhau âm ỉ. Ngọc ríu rít hỏi tôi về phép được mấy ngày, sao không đến nhà thăm em...

Ngọc đang học Dược, chúng tôi quen nhau cũng cũng đã mấy năm, ngày Ngọc còn là cô nữ sinh Trưng Vương, tháng Tư hàng me đường Nguyễn Bình Khiêm từng chiếc lá vàng nhỏ rơi rụng, lăn tròn trên vỉa hè, lấm tẩm như những hạt gạo, tôi hay đợi Ngọc ở đây, đường đi của đôi tình nhân có lá me vương trên mái tóc, Ngọc không cho tôi gỡ những chiếc lá me xuống, nàng bảo: " *mấy chiếc lá đó thích em anh để kệ nó* ", lãng mạn thật, thực ra nàng sợ lũ bạn nhìn thấy thì đúng hơn, con gái học đệ nhị mà đã có người đón đưa là bạo đấy, ôm chiếc cặp nơi ngực mà vương vấn hình ảnh ai đó là hơi sớm đấy, trên đường tình có gió mơn man tà áo trắng, áo bay cuốn lấy chân tôi, Ngọc giữ áo lại, tôi nói: " *cái áo nó thích anh, em để kệ nó* ", Ngọc cười, đôi má con

gái ửng hồng.

Thời ấy, cuối những năm 60, Saigon trở lại yên bình sau cái Tết Mậu Thân, chiến tranh càng trở nên khốc liệt, nhưng ở đầu đó thôi, Saigon vẫn bình yên, tôi đã rời học đường trước đó, bình yên thế nào được, những người thanh niên nào ai cho yên bình, tôi rời Đại Học, nhập ngũ, thỉnh thoảng về phép, hẹn Ngọc đi chơi, như hôm nay chẳng hạn, tôi dẫn Ngọc loanh quanh Lê Thánh Tôn, Gia Long, Tự Do... những con đường đầy kỷ niệm mà mỗi lần về Saigon, tôi cứ thích lang thang ở đó.

Tôi đưa nàng vào Brodard, một quán nước hồi còn là sinh viên, tôi và bạn bè hay ngồi ở đây, quán không có chanh đường để uống môi em ngọt, quán có chút Tây hơn, con đường Tự Do cũng có những hàng me cao, tôi gỡ vài cái lá vương trên tóc nàng, Ngọc không tìm cách tránh như hồi còn ở Trưng Vương, hồi đó còn sợ bạn nhìn, giờ chỉ có người tình nhìn, càng thích chứ sao. Rót nước cho Ngọc rồi hỏi : nghe Nat King Cole nhé,

nàng gặt đầu, tôi mua jeton rồi bỏ vào cái jukebox cạnh đó, tiếng hát trầm ấm của người ca sĩ da đen cất lên:

Love is a many splendored thing, it's the April rose...

Có đúng không, tình yêu là vật đẹp muôn màu ? Ngọc hỏi tôi :

- Tình yêu chỉ có nghĩa vậy thôi sao?

Tôi trả lời nàng :

- Không, có nhiều chứ, tình yêu người ta định nghĩa nhiều lắm nhưng càng định nghĩa nó càng rối mù, theo anh tình yêu cần gì phải định nghĩa, nó chỉ giản dị trong 2 chữ anh + em vậy thôi, với anh thế là đủ.

Bài hát tôi và Ngọc đều thích và có cùng kỷ niệm, lúc mới quen nhau qua đứa cháu, bạn học cùng Ngọc, và cũng tại Brodard này trong một lần đi chơi, hình như lần đầu thì phải, tôi thấy Ngọc loay hoay chọn bài hát trong cái máy, tôi tiến tới bỏ jeton vào thì cả 2 ngón tay tôi và Ngọc cùng bấm Love is a many splendored thing, tôi và Ngọc nhìn nhau, hóa ra... lần đầu đấy, nhưng ánh mắt đã có chút xao xuyến, ai cũng có một thời để nhớ về một kỷ niệm nào, với tôi, mỗi lần nghe bài hát này, Brodard và Ngọc hiện ra trước mặt, it's the April rose that only grows in the early spring.. vâng, bông hồng tháng Tư, chúng tôi yêu nhau và SG tháng Tư không có được hoa hồng, chỉ có màu đỏ của phượng, cả tôi và Ngọc đã xem cuốn phim này, La colline de l'adieu với William Holden và Jennifer Jones, thuở học trò mang tình yêu vào sách vở nhưng kém đầu nòng thắm,...anh your fingers touched my silent heart and taught it how to sing... Trong phim cảnh thật đẹp khi W.Holden và Jenny đứng trên đỉnh đồi, phía dưới xa xa là thành phố cùng bãi biển, họ hôn nhau.

Tháng Tư Saigon nóng nung nấu người, hàng me ngoài đường im gió, có những tà áo dài của các cô làm việc ở ngân hàng về, tà áo đồng phục làm dịu bớt cái hừng hực của tháng Tư, thấy tôi ngắm nhìn mấy tà áo dài đó, Ngọc rời đôi môi xinh xắn khỏi ống hút hỏi tôi:

- Anh thích gì nhất nơi người đàn bà ?

- Theo anh cái nhất của người phụ nữ là sự duyên dáng và thông minh.

- Anh trả lời chung chung quá, thí dụ thích vẻ đẹp của mái tóc, đôi mắt, làn môi hay như bộ ngực chẳng hạn...

Tôi trả lời một câu lạc đề:

- Anh thấy đàn bà nào có bộ ngực to thường kém thông minh.

Hai tay đang chống dưới cằm, Ngọc vội khoanh tay như che ngực mình lại:

- Ý này anh lấy ở đâu mà lạ vậy, thế em to hay nhỏ?

- Vừa vừa thôi

- Vậy là không thông minh và cũng không ngu?

Buổi tối, tôi và nàng đi nghe nhạc ở phòng trà Ritz đường Trần Hưng Đạo, phòng trà của Jo Marcel mới mở, nhìn chung quanh, ánh đèn mờ mờ êm dịu, mọi người ăn mặc lịch sự, tôi thấy mình như xa lạ, có rùng rú lắm không, mà có lâu lác gì đâu, trước đây mình cũng là những người như thế này, tôi nghĩ tới chỉ mai hay một trở lại cùng đơn vị, đâu còn được như thế này,, rừng cây, bụi bậm, bom đạn, người chết...

Ta ngắt đi, một cụm hoa Thạch Thảo

Rồi Lệ Thu xuất hiện: ta ngắt đi một cụm hoa thạch thảo, em nhớ cho, mùa Thu đã chết rồi. bài hát này dạo đó mới có, được ngay mọi người đón nhận vì cái lãng mạn và đau thương của lời thơ thi sĩ người Pháp.

Ngọc tựa đầu vào vai tôi, nàng hát nhỏ nhỏ theo Lệ Thu: *đôi chúng ta sẽ chẳng còn nhìn nhau nữa*, tôi vòng tay ôm nàng: *bây nào, ừ mùa thu chết rồi, cây kệ mùa thu, chúng ta vẫn có nhau, anh còn em đây thôi, cần gì hơn, mai có trở lại đơn vị cũng không sao*. Tôi nắm tay nàng: *chúng mình cưới nhau đi chứ!*

- Gớm, mãi cóc mới chịu mở miệng.

Năm Ngọc gần ra trường, chúng tôi làm đám cưới, nàng có nhiều bạn bè, những người năm xưa gặp ở bal de famille còn là nhí nhánh của thời con gái, giờ đã lớn và chững chạc, hồi đó đi nhảy bal của Được là sang lắm. Chú rể có vài người bạn, da đen sạm và tóc chấy nắng gió, họ ngồi riêng một góc, tí tí uống rượu, không cười, không nói, có thể họ đang nghĩ tới đồng đội, giờ này mình hạnh phúc ngồi đây, bạn bè thì căng mắt chờ quân

thù. Cưới nhau xong là đi, tôi chỉ có 4 ngày bên Ngọc rồi trở lại chiến trường .

Tháng Tư 1972 có một mùa Hè mà nhà văn Phan Nhật Nam đặt tên là “Mùa Hè đỏ lửa”, SG cũng đang vào mùa Hè, chiến trận bùng lớn trên khắp mọi miền nhưng vẫn còn xa SG, tôi ít có dịp về đưa Ngọc đi trên con đường Tự Do có hàng me cao. Chiến tranh làm bao người đàn bà là chinh phụ nên khách má hồng nhiều nỗi truân chuyên, bởi vậy vạt một cái chinh phụ trở thành góa phụ, chít khăn sô lên đầu vội vã. Còn đàn ông con trai gọi là gì ? chinh nhân ư ? chinh nhân ơi, xin anh chớ buồn ...người yêu anh còn đó, người yêu anh bé nhỏ— hừ, không buồn sao được, vợ mới cưới, gần nhau được vài ngày rồi cứ thăm thăm chiều trôi mà bảo chớ buồn.

Thế rồi cái tháng Tư đau thương đó xảy đến, ngọn sóng Tsunami cuộn cuộn đem súng đạn vô SG, chiến tranh không còn ở đâu xa nữa, tội nghiệp, chúng tôi vẫn vùng vẫy, vẫn chiến đấu, vẫn hy vọng... người lính chỉ biết tuân lệnh dù tuân lệnh trong tuyệt vọng, không biết rằng mọi sự đã an bài, mọi sự đã được sắp xếp xong rồi, tôi không gặp Ngọc trong cái Tháng Tư khốn khổ đó, không thấy mặt đứa con đầu lòng mà biết rằng nó sẽ chào đời trong khoảng thời gian này.

Ở tù ngoài Bắc, cứ phải nghe những luận điệu điều ngoa xảo trá, mà họ nói hay thật, đúng như nữ ký giả người Pháp Susan Labin có một câu nói không thua gì câu nói của ông Thiệu: “ *người Cộng Sản nói dối nhiều quá đến độ khi nói dối họ tưởng họ nói thật* ”. Ngay ngày đầu tiên ở đây, tên cán binh AK nói với tụi tôi : giặc lái Mỹ bay ra ngoài này bị hạ hết vì tàu bay ta núp trong mây chờ chúng tới bất ngờ xông ra...

Ta ngắt đi một cụm hoa Thạch thảo, tôi không biết hoa Thạch Thảo hình dáng ra sao, nhưng những lần đi lao động trong rừng núi, tôi ngắt cụm hoa dại để nhớ Ngọc và những con đường Sài Gòn, ở đây xa quá và khổ quá, cần có ước mơ để giữ mình được vững vàng. Tháng Tư đau thương đó, không có tôi, Ngọc xoay sở như thế nào khi bụng đã quá lớn, SG hấp hối. SG cuồng cuồng, người SG không nghe thấy tiếng ve kêu, không kịp nhìn ngắm những cánh phượng mới nở, ôi tháng Tư đau thương. Tôi bị bắt ngay tại mặt trận, từ ngày đó, tôi và Ngọc không gặp nhau.

Mãi 1978, chúng mới cho viết thư, hôm nhận thư Ngọc, tôi run rẩy cả người:

Anh yêu dấu, rất mừng khi biết tin anh, anh chưa biết anh có đưa con gái đâu nhỉ, mẹ con em vẫn mạnh khỏe, Ngọc Anh đã 3 tuổi, luôn hỏi về bố, em đặt tên con là Ngọc Anh, một bé gái dễ thương, đẹp như mẹ và nghiêm nghị như bố, Ngọc Anh có nghĩa là Ngọc luôn là của anh đấy, em vẫn theo nghề thuốc nhưng là thuốc vỉa hè, em buôn bán ở chợ Cũ, tiện tặn cũng tạm đủ, em theo bác Cả một thời gian nhưng nghĩ nên đi vùng kinh tế mới như chú Lộc mới đúng với chính sách của nhà nước, sẽ nói với anh sau.

Anh ráng học tập tốt, lao động tốt, nhà nước sẽ khoan hồng cho anh về sớm.

Ngọc Anh và em hôn bố.

Dĩ nhiên lá thư bị kiểm duyệt và tôi bị mắng: lần sau nói vợ không được viết ở đầu lá thư là anh yêu dấu nghe, các anh còn đầu óc lãng mạn tiểu tư sản, viết thư về, động viên vợ anh bỏ buôn bán linh tinh và nên đi vùng kinh tế mới theo đúng chính sách của đảng và nhà nước ta hiện nay.

Thư trả lời tôi khuyến khích nàng nên đi kinh tế với chú Lộc vì chú Lộc - em trai tôi - hiện nay ở Úc, ý cho Ngọc biết nếu có cơ hội là nàng cùng con nên vượt biên, tội nghiệp cô nữ sinh Trưng Vương, ra Dược Sĩ làm cho công ty Dược Trang Hai, một Cty Dược lớn nhất miền Nam thời đó, giờ Ngọc lê la nơi vỉa hè chợ cũ, bên nách đứa con nhỏ mà chồng thì biệt tăm biệt tích từ cái Tháng Tư khốn khổ đó, vẫn là liên quan tới ngành thuốc của nàng, nhưng kiếm từng đồng với những viên thuốc qua lại.

Cuối 1978, các trại tù trên miền cao được di chuyển sâu xuống phía Nam, chúng tôi không biết rằng chiến tranh sắp xảy ra giữa 2 nước CS anh em, với nước Tàu sau khi VC đánh tan Pon Pot, hành động này coi như một sự phản bội. Tôi được đưa từ Sơn La về trại Nam Hà ở phía Nam Hà Nội, thế rồi thấy tù bị chết vì đói khát, bệnh tật nhiều quá, CS cho gia đình tù được phép thăm nuôi, từ miền Nam phải đi xe lửa mấy ngày đêm

mới ra được tới Bắc. Ngọc dành dụm tiền, đầu năm 80 ra thăm tôi tại Nam Hà, khi gặp nhau, tôi nhìn Ngọc sững sờ, Ngọc ốm và đen hẳn đi, sự kham khổ biến cô Dược Sĩ xinh đẹp ngày nào nom khác hẳn, chế độ ưu việt lột xác con người hay thật, tôi nhìn Ngọc Anh chăm chăm, con bé gặp tôi lần đầu nên có vẻ là lạ, được sinh ra trong cái hỗn mang của Sài Gòn nên gương mặt buồn buồn và bướng bỉnh, những giọt nước mắt lăn trên khóe mắt Ngọc, mẹ nữ cán bộ dẫn thăm nuôi gắt với nàng:

- Không được khóc, hãy động viên chồng học tập cho tốt để nhà nước còn khoan hồng.

Khi ngồi nói chuyện, mẹ ngồi ngay trước mặt theo dõi câu chuyện giữa tôi và Ngọc, tôi nói với Ngọc tưởng như bình thường nhưng thật ra dùng toàn những ý nghĩa chỉ tôi và nàng hiểu, Ngọc cho biết cái ngày mất Sài Gòn đó, nàng không có một tin tức nào về tôi, người anh họ trong Không Quân kêu nàng đi, Ngọc không đi, bụng quá lớn gần ngày sanh mà chẳng biết tôi như thế nào, không đành lòng bỏ đi. Tôi nói với nàng chúng ta có nhiều sai lầm quá, em có ở lại thì giờ cũng chỉ là thế này, bao nhiêu là sai lầm như thế, tôi nói hể có cơ hội em cứ đi đi, ngày nào được về, anh sẽ tìm cách đi sau. Lúc chia tay, tôi hôn Ngọc Anh, nắm 2 tay nàng, như ngày nào Ngọc chờ tôi trước thềm rạp Rex. Lúc phải quay vào, Ngọc như muốn khụy xuống, tôi quay đi không muốn nàng nhìn thấy tôi cũng long lanh nước mắt, mùa Thu đã chết, em nhớ cho...được một đoạn , ngoái lại, Ngọc nắm tay con vẫn đứng đấy, dơ tay vẫy vẫy, tôi vẫy lại, cứ ít bước lại ngoái lại, dơ tay vẫy, bóng 2 mẹ con xa dần, nhỏ dần...

Như nghiệm vào câu Ngọc hát trên vai tôi buổi tối ở Ritz: đôi chúng ta sẽ chẳng còn nhìn nhau nữa. Cuối 1980, Ngọc dẫn con xuống Rạch Giá vượt biên và ghe gặp cướp biển, từ đó tôi bật tin nàng, chẳng bao giờ gặp lại Ngọc và con nữa, Ngọc Anh năm đó mới 5 tuổi.

Cái chế độ tự nhận là ưu việt đó đã nướng 1 triệu thanh niên miền Bắc cho mộng bá vương điên cuồng, miền Nam cũng thiệt hại hơn 200 ngàn người con ưu tú cho cuộc chiến, có điều họ tự xưng là ưu việt nhưng lại không chịu nhìn thấy là hể họ đi tới đâu thì người dân chạy trốn tới đó, ngay cả khi cuộc chiến chấm dứt, người dân vẫn hốt hoảng liêu chết vượt biển ra đi, nếu quả thực ưu việt thì người dân phải ở lại để hạnh

phúc với cái ưu việt đó chứ.

Cuộc chiến chấm dứt, số người bỏ mình trên biển tìm Tự Do khoảng 2,3 trăm ngàn người, ngang bằng số người miền Nam chết cho 20 năm cuộc chiến, trong số những người chết đó có Ngọc và đứa con gái bé nhỏ của tôi.

Trần Như Xuyên